

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ¹

Οι² εξ Οιτυλου εν Κορσικη ελθοντες Ελληνες εφερον μεθ' εαυτων ενα Επισκοπον, τον Παρθενιον Καλλανδην, Ιερεις, Ιερομοναχους του ταγματος του Αγιου Βασιλειου και Δοκιμους. Κατα την μαρτυριαν δε του μεταξυ αποικων Ελληνων και γενουηνιακης Δημοκρατιας ανταλλαγεντος συμφωνητικου εγγραφου, μετα τον θανατον του Παρθενιου Καλλανδη, οι Ελληνες δεν ειχον το δικαιωμα να τον αντικαταστησουν. Μετα τον θανατον λοιπον αυτου, οι ελληνες Κληρικοι εξελεγον ενα εκ των υπαρχοντων ιερέων ως αρχιηγον των, εις τον οποιον εδιδον τον τιτλον του Πρωτοπαπα, η Προεττωτος.

Κατα τα συμπεφωνημενα, ο ελληνικος ουτος Κληρος ωφειλε να υποταχθη εις την δεσποτειαν του Ποντιφικος της Ρωμης³ αλλ' η υποσχεσις και αναγκη αυτη ητο δια την μεταγενεστεραν γενεαν του Κληρου. Οι εξ Ελλαδος ελθοντες Κληρικοι ουτοι εξηκολουθησαν να διατηρωσι το Ορθοδοξον δογμα των και την εν γενει λατρειαν των πατερων των. Οποτε δε ο Επισκοπος των απεθανε και ο αριθμος αυτων ηλαττουτο εκ του χρονου, τατε βεβαιως ηλθον εις συναρρειαν με τον λατινικον Κληρον. Κατα πχεσν δε πιθανοτητα πρωτος λατινος Αρχιερευς ελθων εις Ησορικην, ειναι ο Επισκοπος της Σαγωνος, Ιωάννης Δορινικος Κορβανιοριος, ο οποιος τω 1715 υπεχρεωσε τους ιερεις της Παουιας να κρατησωσι τακτικα ληζιαρχικα βιβλια. Επειτα δε, αφου ο τελευταιος των ιερεων απεθανεν, επρεπεν ο λατινος Αρχιερευς να χειροτονηση αλλους.

Η εκπαιδευσις του Κληρου παρα τοις Ελλησι τουτοις βεβαιως εγινετο ως και παρα τοις εν Ανατολη. Εις τερευς παρεσκευαζε του

¹ Αποσπασμα εκ της «Ιστοριας της εν Κορσικη ελληνικης αποικιας» εκδοθησομενη προσεγγωις. Διο παρακαλειται ο αναγνωστης ινα λαβη υπ' οψιν οτι μερη τινα των αρθρων τουτου σχετιζονται με το ολον Πονημα, αν εξηγησεις δεν δυνανται να δοθωσιν ενταυθα.

² Το αρθρον του Ελλογίου κ. N. B. Φαρδου καταγωρίζεται αντι πνευμάτων και τόνων κατά παράλησιν αύτοι, παραδόξως ἐπιμένοντος εις τη δύσχρηστον τούτο σύστημα. (Σημείωσις της Επιτροπειας του περιοδικου).

συναδέλφον καὶ διάδοχον τους του εδιδασκεν αναγγωσιν καὶ γραφήν του εμανθάνει νὰ φαίλῃ καὶ νὰ υπηρετῇ εν τῇ Εκκλησίᾳ τὸν εδιδασκε το τυπικὸν τῶν Ακολουθιῶν καὶ τὴν Λειτουργίαν καὶ κάτοπιν μικρή εὐχὴ του Αρχιερεώς του μετετρέπει εἰς λέρον. Εκ τούτων επετίστι ο προπαρασκευαστής ιερεὺς ενεφυτεύει εἰς τὸν μαθήτην του τὰ θρησκευτικὰ του αισθημάτων καὶ τὰς πεποιθήσεις του.

Το συστημα τούτο τὰς εκπαιδεύσεως του ελληνικού τουτου Κληρού εξηκολουθήσει σχέδον μεχρι πών αρχῶν του παραντὸς αιώνος, οποὺ η Προπαγανδα της Ρωμῆς αγελάθε την εκπαιδεύσιν καὶ ανατρέψῃ των ιερεών τῆς ελληνικῆς ταυτος κποικιας. Εκ του συστήματος δε τουτου τῆς εκπαιδεύσεως του Κληρού εξαγετάται οἵτι οι εν Κορσικῇ αποικοι Ελλῆνες μετα του Κληρού των, ον καὶ υπότεσσαγμενοι εἰς τὴν Αυλὴν της Ρωμῆς, εξηκολούθησκαν να γνωστοι καθαρως καὶ κατ' αυσισην Ορθοδοξοι μεχρι του τελούς του παρελθοντος αιώνος. Λεγο δε μεχρι του τελούς του παρελθοντος αιώνος, οσον αφορετ το συνολον της αποικιας. Εχν ομως θελησμεν για τρευγησμεν τὰς πεποιθησεις των ανθρωπών κατ' ατομη, βεβαιως ακομη καὶ σημερον υπαρχουσι πολλοι Ελλῆνες εν Καρυατις, οιτινες δυσανασχετως φέρουσι το ονόμα του Παπα.... Δυστυχως ομως, ελευθεριας συνειδησεως εν τη Δυτικῇ Εκκλησίᾳ δεν υπαρχει !

Τοιουτοι ήσαν οι ιερεις, — καὶ κατα συνετείον η ελληνικὴ αυτη αποικιας διοτι ἡ ιερεὺς είγκε κύριος τῆς συνειδησεως των αποικιευτων ανθρωπών — πριν η αρχισωσι να εκπαιδευωνται εγ τη Μερπαγανδα της Ρωμῆς. Αφ' οτου ομως νεοι Καρυαται αποτελλονται εἰς Ρωμην, ινα ποιησωνται εκει τὰς ιερατικὰς σπουδὰς των, εκτοτε η ελληνικὴ παραδοσιες καὶ θρησκεια προτεινε να εκλειπῃ εκ τῆς ελληνικῆς ταυτος αποικιας. Πάν ελληνικον φρονητας καὶ αισθημα εξαλειφεται καὶ η ελληνικωτατη αυτη κποικια, ολιγον κατ' ολιγον, ηρχισε να λαμβανῃ την τυχην αλλων τοιουτων αποικιων, εγκατασταθεισων, μετα την αλωσιν της Κωνσταντινουπολεως, εις διαφορα μερη της κατω Ιταλιας καὶ εν Σικελιᾳ.

Οι αρχαιοι ιερεις της αποικιας ταυτος ειχον γλωσσαν μητρικην την ελληνικην των γλωσσαν: εδιδασκον την ιεραν Κατηχησιν ελληνιστι, αμιλουν επ' Εκκλησίας ελληνιστι καὶ συνδιελεγοντο με το ποιμνιον των ελληνιστι. Οι σημερινοι ιερεις υπαγουν εις την Ρωμην δικ να λαβουν τα ιερα φωτα, καὶ αφινουν εκει την ιεραν ελληνικην των γλωσσαν. Επιστρεφοντες δ' εις Καρυατας, φθανουσιν εκει με ολα τα προτερηματα των φραγκοπαπαδων: Ελληνικην γλωσσαν, γρα-

υἱρεις κατα της Ορθοδοξου Εκκλησιας, οσκε θελετε' υποκρησιαν,
οσην η Προπαγανδα τους διδασκει. Τοιουτοι ειναι οι εκτοτε ιερεις
της ελληνικης ταυτης αποικιας !

Εκ των ληξιαρχικων βιβλιων του δημαρχειου προσεπαθησα να
συντάξω γενιχον καταλογον των ιερεων της αποικιας ταυτης, αλλα
τουτο μοι υπηρξεν αδυνατον. Εν τουτοις, η εργασια αυτη μ' εκαμε
να μαθω χαρακτηριστικα τινα των Κληρικων τουτων : Πολλοι εξ
αυτων ειναι κακογραφαι και ανορθογραφαι· ουδεις δ' εξ αυτων γνωρι-
ζει γραμματικην. Σχεδον ολοι φερουσι τον τιτλον του, Στεφανοπο-
λος. Οι πλειστοι εξ αυτων ειναι εγγαμοι μεχρι του 1817. Υπηρξαν
δ' ιερεις εν ενεργειας ταχυτοχρονως παντοτε περισσοτεροι των δυο:
τεσσαρες, πεντε και εστιγοτε περισσοτεροι.

Οι ιερεις ουτοι βεβαιως δεν ηδυγαντο να ζωσιν εκ των εισοδημα-
των της ενοριας των: Επειται λοιπον εκ τουτου οτι και ουτοι ειργα-
ζοντο, ως και οι λοιποι χωρικοι, εις τους αγρους. Πραγματι δε, η
αναμνησις διεσωθη μεχρι σημερον του οτι· οι τοτε ιερεις αργονον οι
ιδιοι τους αγρους των και εκαλλιεργουν τας αμπελους των.

Οι ιερεις εφερον μακραν κομην και γενειαδα, και ησαν ενδεδυμενοι
ως και οι εν Ανατολη Ορθοδοξοι ιερεις.

Μεχρι του 1817 φθανουν τα ληξιαρχικα ταυτα βιβλια, και σχε-
δον μεχρι της εποχης ταυτης φθανει και η ελληνικη Ορθοδοξος πα-
ραδοσις παρα τοις Ελλησι τουτοις ιερευσιν. Οι κατα την εποχην
ταυτην ιερουργουντες ιερεις ειναι ο παπα-Ιωαννης Βλαχακης και ο
παπα-Ηλιας Ηαπαδακης. Τουτων, ο μεν παπα-Βλαχακης, Ελλην
ιερευς, απηλθεν εις Λιβουρνον το 1818, οπου απεθανεν.

Ο δε παπα-Ηλιας Ηαπαδακης, Λατινος ιερευς, ελληνικης ομως
καταγωγης, διετελεσεν ιερευς της εν Καρυαις λατινικης εγοριας με-
χρι του 1854, οποτε απεθανεν εις ηλικιαν 88 ετων. Ο ιερευς ουτος,
νεος ετι ων, μετεβη εις Αιξ της Προβιγγιας, οπου διηκουσε θεολο-
γικα μαθηματα. Συγχρονως δε, ηρνηθη την ελληνικην του Θρησκειαν
και ησπασθη την λατινικην. Φανατικος δ' εν τη γεκ του ταυτη θρη-
σκεικ, επεστρεψεν εις την πατριδα του, ως Λατινος ιερευς, επι τω
σκοπῳ ινα εκλατινισῃ ολους τους συμπατριωτας του. Του σκοπου
του τουτον διηνυκολυνεν η κατη την εποχην εκεινην παρακηρη των
Ελληνων ιερεων. Πραγματι δε, εσυστησεν ιδιχιτεραν ενοριαν λατινι-
κην, πιθανως μεχρι τοτε υη υπαρχουσαν· ηρχισε να λειτουργη λατι-
νιστι, και πρωτα θυματα της κακοφροσυνης του χρησιθρησκου του-
του επεσαν οι πλησιεστεροι των συγγενων του. Κατωρθωσε δε μετα-

ταυτα να εκλατινιση και αλλους ουχ ολιγους Ελληνας. Σποτος της Δυτικης Εκκλησιας ειναι παντοτε να εκλατινιση ολοτελως την ελληνικην ταυτην, αποικιαν. Ηθανωτατας λοιπου, πρωτος αποστολος της ιερωτατης ταυτης αποστολης υπηρξεν ο ευτελοτατος ουτος παπα-Ηλιας Παπαδαιης, του οποιου το ονομα, εις ανταμοιβην, εμεινεν εκφρασις καταρας παρα τοις Ελληνος Καρυαταις.

Τον παπα-Ι. Βλαγχακην αναγωρουντα, διεδεχθη εν τη ελληνικη Εκκλησιᾳ των Καρυων ο παπα-Ηλιας Σουγλης, οστις εξηκολουθησε να γιναι ιερευς της αποικιας ταυτης μεχρι του 1822, οποτε απεθανεν,

Μετα του θανατου του τελευταιου τουτου των Ελληνων ιερεων, η ελληνικη αυτη αποικια εμεινε χωρις ιερεων. Η εποχη αυτη υπηρξε κορισμωτατη δια τους Ελληνας. Συγειθησενοι να εγωσι οχι μονον ενα, αλλα πολλους ιερεις, πορος ευρεθησαν χωρις ιερεων . . . Και ομως ο χριστιανος οικογενειαρχης εχει αναγκην ιερεως σχεδον καθεκαστην. Τι να καρμουν; — Απεταθησκν εις τον λρχιερεων των. Ο Αρχιερευς τοις ειπεν, οτι Ελληνος ιερεως δεν ειχε να τοις πεμψῃ. Λατινους ιερεις, αν ηθελον, ειχε πολλους. . . Οι ορθοδοξως ανατραφεντες ουτοι απογονοι των Μακνιστων επροτεμησκν, εν τη απελπισιᾳ των, να μετνωσι χωρις ιερεων, πορος να λαβωσι τα Αγια Μυστηρια ωπο τας χειρας ενος φραγκοπαπα.

Η διηγησις των καθεκαστα της εποχης ταυτης ειναι συγχινητικωτατη: Την Κυριακην το πρωι, αντι λειτουργιας, εκαστος ελεγχεν εν «Πατερ ημων», εκαρμνε του σταυρου του και απηρχετο εις τας εναγχολησεις του. Και ομως εν τη λατινικη Εκκλησιᾳ, μετα φανων και λαυπαδων, εψαλλετο η λατινικη λειτουργια. Ουδεμια Ακολουθια των Μυστηριων ετελειτο δια τους Ελληνας. Οταν απεθνησκε τις, οι λαϊκοι του ελεμβονον εκ της οικιας του και φολλοντες το «Ελεησορ με ο Θεος», τον εφερον εις την Εκκλησιαν. Εκει, εκαστος κατ' ιδιαν, ηυχετο υπερ αυτου και κατοπιν οι ίδιοι λαϊκοι, και πολιν με το «Ελεησορ με ο Θεος», τον εφερον εις το γενροταφειον και εθηπτον. Γρισταντο ολας τας τκλαιπωρικς καρτερικωτατας αλλα φραγκοι να γινουν δεν ηθελον.

Η ελεεινη αυτη καταστασις διηρχεσε μεχρι του 1829, οποτε η θεια Προνοια, ανελπιστως, ερριψεν επι των ακτων της Κορσικης ενα Ελληνο Ορθοδοξον ιερεων, τον Αρχιμανδριτην Ιωσηφ Βουραν, εκ Χιου καταχρομενον. Ο ιερευς αυτος, ελθων εις Καρυας, ηθελησεν ευθυς εξ αρχης ν' αναλαβη καθηκοντα ιερεως παρα τοις Ελλησιν αλλ' η Δυτικη Εκκλησια δεν το τφ επετρεψεν. Εδεησε λοιπον να μεταβη εις

Αισκητόν, καὶ ἐκεῖ, μετὰ πολλού κοπού, να λαβῇ την ὁδοίσιν του τερουργεῖν.

Οἱερεὺς οὗτος, τὸν αποιοῦντα τὴν πάροντισιαν εμπαταιούντες τὰ σχεδία τῆς Δυτικῆς Εκκλησιας, υπήρξεν αντικειμένον οργῆς καὶ αγανακτησεώς πάρα τῷ Δυτικῷ Κληρῷ τῆς Κορσικῆς. Υπέστη πολλαχ. . . . Αλλα, μιαν γυντα, ενῷ εκοιμάτο, εἰς πυροβολισμοὺς ηκουσθην εμπροσθεν του παρασθύρου του κοιτωνός του: η σφαίρα διετρυπήσε το παρασθύρον, καὶ διελθούσα ανωθεν της κεφαλῆς του, εισηλθεν εντος του απενάντι τοιχού. . . . Ο ταλαιπωρος Ξενος, εἰς εκδικησιν, μιαν μονήν καταράν εξέφρασεν επ' Εκκλησιας κατα του πυροβολησαντος.

Οἱερεὺς οὗτος, ζησας μέχρι του 1854, ως πατήρ εν τῷ μεσῷ τῆς ελληνικῆς ταυτῆς αποικιας, πολλαχῶς ωφελησεν αυτην· πλην των θρησκευτικῶν καθηκοντων του ιερεως, ανελάβε καὶ τὰ καθηκοντα διδάσκαλου, διδασκων τὰ παιδιά την ελληνικήν γλωσσαν. Όλοι σχεδίον οι αημερινοι γεροντες, πάρα τοις οποιοις σωζονται ακμαία τὰ ελληνικά αισθηματα, ζώσα η ελληνικη γλωσσα καὶ αγνη η πιστις τῆς Ανατολικῆς Ορθοδοξου Εκκλησιας, ειναι μαθηται του μακαριτου παπα-Ιωσηφ Βουρα. Υπο παντων δε των Καρυατων το ονομα του αναφερεται με ευλογιας και εκφρασεις βαθειας ευγνωμοσυνης.

Ηδη, προ του θανατου του, τον διεδεχθη ο μαθητης του και κατοιν μαθητης της Προπαγανδας, παπα-Μιχαλης Μεδουριος. Ο ιερεὺς οὗτος εφανη λιαν αχαριστος προς τον αρχαιον διδασκαλον του. Αμα επεστρεψεν εκ Ρωμης εις Καρυας, κατωρθωσεν ινα του αρπαχη την θεσιν του και, κατα συνεπειαν, τα μεσα της συντηρησεως του. Το δυσυχημα τουτο επεσπευσε τον θανατον του αεβασμιου εκεινου ιερεως.

Ενῷ δε διετελει ιερεὺς ο προρρηθεις παπα-Μ. Μεδουριος, ετέρος τις τελειοφοιτος της Προπαγανδας νεαρος ιερευς, ο παπα-Στεφανος Ραγγατσακης, εφθασεν εκ Ρωμης οπως διαταραχη την ησυχιαν του. Ο τελευταιος οὗτος κατωρθωσε δια ρχδιουργιας οπως λαβῃ την θεσιν του πρωτου. Ο παπα-Μ. Μεδουριος, εν τῃ απελπισιᾳ του, καρνει εκκλησιν εις τον ελληνικον λαον των Καρυων. Την ημεραν λοιπον των Χριστουγεννων του 1865, μετα την θειαν λειτουργιαν, διευθυνει βραχειαν προσφωνησιν εις τον λαον και, με δακρυα εις τους οφθαλμους, παράκαλει τους χριστιανους Ελληνας να σπευσωσιν εις βοηθειαν του. Ο τροπος της παροτρυνσεως υπήρξε μεθοδικωτατος και η ωρα καταληλος. Ευθυς λοιπον μετα ταυτα οι Ελληνες κοπτουσι το σχοινον του κωδωνος της Εκκλησιας, κλεισουσιν αυτην και λαμβανουσιν εις την κατοχην των τα κλειδια. Αι πολιτικαι και εκκλησιαστι-

και αρχαὶ του Αιακκίου διατάσσουσιν, αλλ' οἱ Ελλῆνες δεν υποχωρούσιν. Η καταστασὶς αυτὴ διηρκεῖσεν ἡμέρας τινας, αλλ' επὶ τελοῦς, οἱ μὲν πρωταριῖοι του πραξικοπηματος εκληθῆσαν ενθωπιον του κακούργοδικειου, ο δε παπα-Στ. Ραγγατσακης ανελάθε τὰ καθηκοντά του Ελληνος ιερεώς εν Καρυαις.

Συνεπειῶς δε τούτῳ, ολον το χωρίον διηρεθη εἰς δυό στρατοπέδων: ολοὺς τους Ελλήνας αφ' ενος καὶ την οικογενειαν του παπα-Στ. Ραγγατσακη αφ' ετερου. Η Εκκλησια των ηνοιγετο, αλλ' οὐδεὶς εκκλησιαζετο. Ήπο την επιρροιαν λοιπον του πειρατος τουτου, η μεγάλη μερις των Ελλήνων απεταύη εἰς την Ελληνικην Ορθοδοξον Εκκλησιαν της Μασσαλίας, πάρα της οποιας εζητησεν Ελληνας ορθοδόξον ιερεκ.

Η Ορθοδοξος Εκκλησια της Μασσαλίας, συνεννοηθεισα μετα της Ιερας Συνοδου των Αθηνων, απεστειλε τον Αρχιμανδριτην Βερσην οπως εξετασῃ την υπόθεσιν ταχτην επιτοπιως, ο οποιος εφθασεν εἰς Καρυαις το Μεγα Σαββατον του 1866. Ο κληρικος ουτος εσταθη εν Καρυαις τρεις ημέρας. Επελεσε δε την λειτουργικην του Πασχα, εβαπτισε παιδια τινας και εστεφανωσε μερικους Ελληνας. Αναχωρων δε συνεβόλευσε τους αποικους τουτους Ελληνας υπ μενωσιαν υπο την κυριαρχικην του Παπα, ως και προτερον.

Αι πολιτικαι και εκκλησιαστικαι αρχαι του Αιακκίου, οπως εξομαλυνθσι την δυσχερεικη ταυτη, κατωρθωσαν, εντος του αυτου ετους, οπως ιδουσθαι μιαν θεσιν Ελληνος διδασκαλου, υπο της γαλλικης Κυβερνησεως συντηρουμενην, ητις εδοθη εἰς τον παπα-Μ. Μεδουριον. Το δ' επιση ετος, η Αυλη της Ρωμης, βλεπουσα οτι ο παπα-Στ. Ραγγατσακης δεν επροκοπτεν εν Καρυαις, τον ανεκαλεσεν εἰς Ρωμην, χειροτονησαν αυτον Αρχιεπισκοπου *in pariibus*.

Τουτον αναχωρησαντα διεδεχθη εν τη Εκκλησιᾳ των Καρυων μεχρι του 1878 ο παπα-Νικολαος Φραγκος, Ελλην Ουνικτης της Σικελιας. Και τουτου δ' αναχωρησαντος, ηλθεν εἰς την θεσιν του ο παπα-Δημητριαδης εκ Κωνσταντινουπόλεως, οστις εμεινεν εν Καρυαις, μολις δυο ετη.

Μετα δε την αναχωρησιν και τουτου, η μεν θεσις του ιερεως εδοθη και ταλιν εἰς τον προρρηθεντα παπα-Μ. Μεδουριον, η δε θεσις του Ελληνος διδασκαλου εἰς τινα Πιερρον Γαγγατσακην.

Ηδη δε, προθεβηκοτα την ηλικιαν, του παπα-Μ. Μεδουριον, απο του 1885, διεδεχθη εἰς την Εκκλησιαν ο νεαρος παπα-Καισαρ Κοττις, μαθητης και αυτος της Προπαγχνδας.

Ν. ΙΙ. Φαρδυς Σαμοθρας.